

Vol. 7 No. 1
January - March 2020

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์
Journal of Graduate
MCU KhonKaen Campus

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มีนาคม 2563

ISSN: 2539-6757

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

ศึกษาการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษาตามพระราชดำรินใน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ในจังหวัดพะเยา
A STUDY OF PARTICIPATING AND ONESELF IN SCHOOLS UNDER
THE ROYAL INITIATIVE OF HER ROYAL HIGHNESS PRINCESS
MAHA CHAKRI SIRINDHORN IN PHAYAO PROVINCE

พระปลัดกัณฑ์ ฐานุตโร¹,
เสาวนีย์ ไชยกุล², อารยา ปู่เกตแก้ว³,
ศิวพร จติกุล⁴ และ พิงพร ศรีแก้ว⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พะเยา^{1,2,3,4,5}

PhraPalad Kantawee Tanottaro¹, Panichar Khantawong²,

Daranee Prayoonwong³, Pingporn Sikeaw⁴, Sivaporn Jatikoul⁵

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus, Thailand^{1,2,3,4,5}

Corresponding Author; Email: Kantawee2008@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามพระราชดำรินในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ในจังหวัดพะเยาตามวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา 2) ศึกษาผลกระทบต่อการพัฒนาสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา 3) ศึกษาแนวทางการพึ่งตนเองของโรงเรียนพระ

* ได้รับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2562; แก้ไขบทความ: 29 มีนาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2563

Received: February 24, 2019; Revised: March 29, 2020; Accepted: March 30, 2020

ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร รายงาน และแบบสอบถามประกอบในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ จำนวน 200 รูป/คน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 50 คน กลุ่มครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา 50 รูป/คน กลุ่มผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น จำนวน 100 รูป และเป็น การวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิทยาวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology Research) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลวิเคราะห์หาค่า มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 40 ข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ กับกลุ่มประชากรที่กำหนด มี ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง/ชุมชนส่วนท้องถิ่น จำนวน 200 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารการมีส่วนร่วมในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน/ชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน/ชุมชนท้องถิ่น ด้านการบริหาร โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (\bar{X} = 4.41) โดยด้านที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือ ด้านการบริหารงานบุคคล (\bar{X} = 4.25) ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับดี (\bar{X} = 4.47) โดยด้านที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือ ด้านการบริหารงานบุคคล (\bar{X} = 4.35) และตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน/ชุมชนท้องถิ่น โดยรวม อยู่ในระดับดี (\bar{X} = 4.23) โดยด้านที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ด้านการบริหารงบประมาณ (\bar{X} = 3.73) ตามลำดับ

2. แนวทางสภาพการพึ่งตนเองในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามความคิดเห็นโดยภาพรวมของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยรวมสรุปทุกด้าน อยู่ในระดับ น้อย (\bar{X} =2.41) โดยด้านที่จะต้องปรับปรุงเพื่อพัฒนา ซึ่งอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล (\bar{X} =2.25) ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอน โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} =2.47) ตามความคิดเห็นของ ครูผู้สอน โดยรวมทุกด้าน โดยด้านจะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารงานบุคคล (\bar{X} =2.35) และตามความคิดเห็นของ

ผู้ปกครองนักเรียน/ชุมชนท้องถิ่น โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.23$) โดยด้าน จะต้องปรับปรุงพัฒนาให้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=2.03$)

3. ผลกระทบต่อการพัฒนาและการพึ่งตนเองในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามความคิดเห็นโดยภาพรวมของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น

4. ข้อเสนอแนะการพัฒนาและการพึ่งตนเองในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

คำสำคัญ: ผู้บริหาร; ครูผู้สอน; ผู้ปกครอง

Abstract

This research aimed at A Study of Participating and Oneself in Schools under the Royal Initiative of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Phayao Province. By Objective (1) To study Management and Participation of Phrapari yatidramma schools in Phayao Province., Department of General Education, Phayao Province. (2) To Study on the impact on the development of novices in Phrapariyatidramma, Phayao province., (3) To Study of Self-Reliance Approach of Phrapariyatidramma, Department of General Education in Phayao Province. The study was divided into 3 groups. In Phayao Province, there are 50 teachers. In the Royal Primary School, 50 figures / people, 100 parents/community. Mix Methodology Research, Quantitative research and qualitative research. Integrated research methodology. By using data collection method from the target group. Using the questionnaire. The data collected from the questionnaire was analyzed and analyzed. Estimated scale 40 items using computer program. There were 200 administrators/teachers, local administrators, local community members.

Keyword: Administrators; Teachers; Parents

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศแต่จะต้องพัฒนาจิตใจเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทั้งมวลถ้าประชาชนในประเทศมีจิตที่พัฒนาดีแล้วย่อมจะนำประโยชน์สุขมาให้ถ้าประชาชนมีจิตที่ถูกความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำมีอิทธิพลเหนือกว่าปัญญาความรอบรู้ในการรับรู้อารมณ์ระดับต่างๆ แล้วไซ้ร้ก็ย่อมนำมาซึ่งความทุกข์ด้วยการปรุงแต่งของจิตวิญญาณตลอดจนถึงภัยทางอ้อมไม่จะเป็นภัยพิบัติจากธรรมชาติ ความแห้งแล้ง และภัยโดยตรงจากมนุษย์เป็นต้นเหตุเอง ทั้งภัยจากสงครามระหว่างศาสนา หรือศาสนาเดียวกันแต่คนละนิกาย ภัยจากระบบเศรษฐกิจ ภัยจากระบบการปกครองและภัยอื่นๆ อีกนานาประการ รัฐบาลไทยเห็นประโยชน์แห่งพัฒนาประชาชนเป็นแนวทางนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ โดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางสังคม ค่านิยม และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบบทุนนิยม เสรีนิยม

นโยบายด้านการศึกษานายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา คำแถลงนโยบายรัฐบาลของคณะรัฐมนตรี) ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแนวนโยบายพื้นฐานที่ว่า “สาระสำคัญของหนังสือได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากรายการ คืบความสุจริตใจในชาติ ซึ่งเปรียบเสมือนรายการนายกรัฐมนตรีพบประชาชน ซึ่งออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ทุกคืนวันศุกร์ เวลาประมาณ 20.15 น. รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 6 มิถุนายน 2557 ถึงวันที่ 22 พฤษภาคม 2558 เป็นการสะท้อนมุมมองของนายกรัฐมนตรีถึงปัญหาการศึกษาในมิติต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐานและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนปัญหาสำคัญที่ชี้ชัดว่าประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พร้อมทั้งได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาการศึกษาและนโยบายด้านการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงและส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ

นโยบายนายกรัฐมนตรี : ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน 8 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นหนึ่ง : พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ ประเด็นสอง : ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยกระดับมาตรฐานการศึกษา ประเด็นสาม : ขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ประเด็นสี่ : พัฒนาครู ประเด็นห้า : ผลผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ ประเด็นหก : เตรียมความพร้อมเข้าสู่

ประชาคมอาเซียน ประเด็นเจ็ด : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประเด็นแปด : ส่งเสริมระบบบรรณาภิบาลในวงการ การศึกษา โรงพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่จัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ทั้งต่อทางฝ่ายศาสนจักร คือ ได้ศาสน ทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถอ้างและสืบต่อ พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญก้าวหน้า และยังเป็นประโยชน์ต่อทางฝ่ายบ้านเมืองกล่าวคือ หากพระภิกษุสามเณรลาสิกขาบท ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือ สามารถประกอบอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติต่อไปได้ ดังนั้น โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงมีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็น การศึกษาในระบบ ควบคู่กับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และแผนกธรรม ให้แก่พระภิกษุสามเณร โดยรับเด็กผู้ชายที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าบรรพชาเป็นสา มาเณร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นโดยวัดในพระพุทธศาสนา มีเจ้า อาวาสวัดเป็นผู้ขอจัดตั้ง ดำเนินการสอนโดยครูซึ่งเป็นทั้งพระภิกษุและคฤหัสถ์ ในปัจจุบันมี โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ จำนวน 414 โรง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ข้อมูลปีการศึกษา, 2554 : 7)

พระราชวรมณี (พล อาภากร) กล่าวถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นั้นเป็นสถานศึกษาที่วัดโดยพระสงฆ์ดำเนินการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาแก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ควบคู่ไปกับวิชา สามัญศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดประชุมใน ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน สามารถบริหารจัดการการศึกษา สนับสนุนการ จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และให้ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารงาน และยังเป็นส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษาให้ เป็นไปตามมาตรฐานของชาติ ณ ห้องแกรนด์บอลรูม 10 โรงแรมบรรจงบุรี จังหวัดสุราษฎร์ ธานี, (พระราชวรมณี (พล อาภากร), 2561) ณรงค์ ทรงอารมณ์ (2561) กล่าวถึง การศึกษา นั้นเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาทรัพยากรบุคคลและประเทศชาติให้รุ่งเรือง ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนสร้างภูมิปัญญาต่างๆ โดยมีผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนการศึกษาของไทย ดังนั้น การจะ พัฒนาการศึกษาของไทย จึงควรเริ่มจากการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะด้านกระบวนการ

บริหารการจัดการศึกษา เทคนิคการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพ สิทธิธา มูลหงส์ (2561) ได้กล่าว ในฐานะเป็นหน่วยงานสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ เพื่อให้ นักวิชาการศาสนาและนักวิชาการศาสนศึกษา ได้พัฒนาศักยภาพความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยสามารถนำทักษะ เทคนิค กระบวนการไปบูรณาการกับการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขวลิต จิตภักดี (2561) “Power Of Leader in you” ปลุกพลังแห่งความเป็นผู้นำในตัวคุณ ภาวะผู้นำมีอยู่ในตัวเราทุกคน หากมีการเรียนรู้ ฝึกหัด และอบรมอย่างสม่ำเสมอ ก็ไม่ยากที่จะกระตุ้นภาวะผู้นำในตัวบุคคลออกมาได้ มาดูกันว่าคุณลักษณะใดบ้างที่ควรพัฒนาสำหรับผู้ที่ก้าวสู่การเป็นผู้นำ ประกอบด้วย

1. ความเชื่อมั่น ผู้นำที่ดีต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับผู้นำ เพราะถ้าเรายังไม่เชื่อมั่นในตัวเองแล้วการที่ใครมาศรัทธาและไว้วางใจในตัวเราก็คงเป็นไปได้ยากยิ่งแต่ก็เชื่อว่าเราจะเชื่อแต่ตัวเราเองเท่านั้นผู้นำที่ดีต้องรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย

2. ทักษะในการฟัง ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่รับฟังอย่างตั้งใจ และมีศิลปะในการฟัง ดังมีผู้กล่าวว่า การฟัง คือ การเรียนรู้ที่ดีที่สุด เมื่อเราพูดเราจะรู้เท่าที่เรารู้ แต่เมื่อเราฟังเราจะรู้ในสิ่งที่เราไม่รู้ ผู้นำจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจคนที่เรานำ เพื่อรับฟังปัญหา ตลอดจนความคิดเห็นต่างจากผู้อื่นและเป็นที่ปรึกษาในการแก้ปัญหา เพื่อปรับปรุงการทำงานให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย

3. การตัดสินใจ ผู้นำที่ดีต้องกล้าตัดสินใจ ทั้งนี้ก่อนที่ตัดสินใจนั้นในเรื่องใดๆ ลงไปนั้น ผู้นำต้องมีกรอบความคิด และการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ เรียนรู้ที่จะหาข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ อย่างไรก็ดี หากยังไม่มั่นใจ ควรมีที่ปรึกษาไว้ช่วยในการตัดสินใจด้วย

4. การยอมรับในจุดอ่อน การกระทำที่ผิดพลาดอย่างหนึ่งของผู้นำ คือ การพยายามแก้ปัญหาทุกอย่างด้วยตัวเอง ไม่ยอมพึ่งพาผู้อื่น เมื่อใดก็ตามที่เราไม่ยอมรับในจุดอ่อนของตน และพยายามสร้างสมมติฐานเอาเอง เมื่อนั้นโอกาสที่เราจะตัดสินใจผิดพลาดมารออยู่ตรงหน้าแล้ว ฟังเข้าใจว่า ผู้นำไม่ใช่ยอดมนุษย์ จึงไม่จำเป็นต้องทำได้ทุกเรื่อง สิ่งที่เราควรทำคือ ยอมรับในจุดอ่อนของตน และหาคนที่ไว้วางใจได้มาเป็นที่ปรึกษา การขอความช่วยเหลือไม่ได้ทำให้ศักดิ์ศรีของคุณหมดไป ดังนั้นจงอย่าอายที่จะถาม

5. การมีส่วนร่วม ผู้นำที่ตื้อต้อยไม่ยึดติดกับตำแหน่งและอำนาจ ผู้นำที่จะมัดใจลูกน้องได้คือคนที่เข้าหาพวกเขา ร่วมเผชิญปัญหา และฝ่าฟันไปพร้อมๆ กับพวกเขา ให้คำแนะนำพวกเขาในสิ่งที่เราเคยผ่านมา รวมทั้งยินดีในความสำเร็จร่วมกับพวกเขา

พระธรรมวิมลโมลี (2561) ได้กล่าวเสวนา เรื่อง เปิดโลกทัศน์สามัญศึกษา สู่การพัฒนาศาสนทายาทที่ยั่งยืน โดยผู้ร่วมเสวนาคือ ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และภายหลังการเสวนาได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมประชุมสอบถามปัญหาและเสนอความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสังคม เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับ ทำให้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (แก้ไขเพิ่มเติม) พุทธศักราช 2550, (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2559 ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา คุณภาพการเรียนรู้และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขแต่ใน ช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศของเราได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจที่ค่อนข้างจะรุนแรง ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนต้องมุ่งกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันย่อมเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่าการมุ่งเน้นพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการค้าเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินการคลัง และความเจริญทางด้านวัตถุภายในประเทศนั้นเป็นการพัฒนาที่ไม่น่าจะถูกต้องทั้งหมดเพราะการพัฒนาดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดความอย่างยั่งยืน ครอบคลุมด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่ขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามของมนุษย์นั้น ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศโดยรวม และเป็นสาเหตุที่มาของปัญหาทางด้านสังคมในปัจจุบันที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตสำคัญของชาติซึ่งกำลังประสบปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมมารุมล้อม ความคึกคักและโชนมน้ำวุงใจให้หลงผิดมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนขาด

ระเบียบวินัยละทิ้งค่านิยมความเป็นไทย ขาดความตระหนักในคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม ที่พึงประสงค์นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างเร่งด่วนเช่นเดียวกัน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2559 : 2)

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาในรูปแบบหนึ่งของการศึกษา คณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของ (พระราชธรรม 2561 : 35) ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2432 และ พ.ศ. 2489 ตามลำดับ ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมา เรียกว่าโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้การเรียนบาลี นกธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุ และสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติคณะสังฆมนตรี และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวง ให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้ เปิดทำ การสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วก็ยังคงได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนกันมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษาธรรม และบาลีจะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษาธรรมและบาลีเสีย แต่ทางการคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาในทางโลกอยู่

ดังนั้นแม่กองบาลีสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฟัน ชุตินธรมหาเถระ) จึงได้ตั้งคณะกรรมการ ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีขึ้นใหม่มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก เรียกว่าบาลีศึกษาสามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษา และได้ประกาศเมื่อ พ.ศ. 2507 พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดเสียและกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ แต่การณ์ปรากฏ

ต่อมาว่า การตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกบาลีใหม่นี้มีน้อย นักเรียนก็นิยมเรียนกันน้อยเพราะพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียน โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว จึงได้พากันเข้าชื่อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการบ้าง สมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงนี้ระยะ นั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก (กรมการศาสนา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2559 : 7)

ในขณะที่เดียวกันได้มีผู้แทนราษฎรได้ยื่นเรื่องราวขอให้กระทรวงศึกษาธิการ เปิดการ สอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกับกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาลงความ เห็นร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนอง ความต้องการของพระภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรม และวิชาสามัญศึกษาควบคู่กัน ไป โดยไม่มีการสอบสมทบ แต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเอง และโดยพระ พรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึง เห็นสมควรที่จะมี หลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือ หลักสูตร พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป”

ในที่สุดกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 9) ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น

เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (ปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546) แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2550, (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2559 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะ ให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรจะได้ ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุ สามเณรเหล่านี้ลาสิกขาบทไปแล้ว สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้า

ราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาส 51 แห่งรายงานเสนอจัดตั้งต่อกรมการศาสนา (วิชัย ธรรมเจริญ, 2541 : 3-4)

เดิมนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม (บาลี, ธรรมวินัยและศาสนปฏิบัติ) ภายใต้กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 ลงนามโดย นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2548

ในปีการศึกษา 2552 นี้ มีกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 14 กลุ่ม โดยแยกเฉพาะกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย, น่าน, พะเยา, แพร่, ลำปาง มีโรงเรียนจำนวน 55 โรงเรียน

ในปี พุทธศักราช 2547 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้จัดทำโครงการพัฒนาการศึกษาสามเณรนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขั้น โดยมียัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดูแลคุณภาพชีวิตของสามเณรทั้ง ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านโภชนาการ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านอาคารสถานที่และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งดำเนินงานในลักษณะเป็นโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งไม่เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ทำให้ประสบปัญหาเรื่องบุคลากรและการจัดการเรียนการสอน เหตุผลดังกล่าวมา คณะผู้วิจัยเห็นว่า การบวชเรียนเป็นหนทางหนึ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทยอันเป็นแนวทางสร้างเสริมคุณภาพชีวิตตามที่สังคมประเทศชาติต้องการ และยังมีผู้ใดศึกษาอย่างจริงจังมาก่อน จึงได้มีความสนใจในการทำวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพึ่งตนเองของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลกระทบกับการพัฒนาสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาการดำเนินงาน โดยเน้นกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยอาจแบ่งขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจังหวัดพะเยา ดำเนินการโดย

- 1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จังหวัดพะเยา ด้านการจัดกิจกรรม การศึกษาจากเอกสาร รายงานการวิจัย และกลุ่มเป้าหมาย

- 1.2 การสอบถาม และกลุ่มเป้าหมาย

2. สร้างแบบสอบถามกลุ่มแบบเจาะจง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจาก ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น ในโรงเรียน พระปริยัติธรรมธรรม นำผลที่ได้จากกิจกรรมข้อ มาวิเคราะห์และทำบทสรุป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ สถาน ภาพเพศอายุ ซึ่งเป็นข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ จำนวน 5 ข้อ

- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูล การมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเอง ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดพะเยา

- ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูล สภาพปัญหาและอุปสรรค ด้านจะต้องปรับปรุง เพื่อพัฒนา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น ที่มีผลต่อการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดพะเยา ใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหาร

วิชาการ 2. ด้านการบริหารงบประมาณ 3. ด้านการบริหารงานบุคคล 4. ด้านการบริหารทั่วไป โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 40 ข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ มี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของ (PDCA) วิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคกับการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองในทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ในการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ตามพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในจังหวัดพะเยา โดยสรุปตามลำดับดังนี้

สำหรับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มผู้บริหาร ตามระยะเวลาที่เป็นผู้บริหาร โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ระยะเวลาที่ผู้บริหารดำรงตำแหน่ง มากที่สุด ได้แก่ ระยะเวลา 16 ปีขึ้นไป มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมา ได้แก่ ระยะเวลา 11-15 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และน้อยที่สุด ได้แก่ ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี และระยะเวลา 6-10 ปี จำนวน 5 คน ร้อยละ 10.0 ตามลำดับ ส่วนระดับวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 30 ร้อยละ 60.0 ระดับปริญญาโท น้อยสุด จำนวน 20 คน ร้อยละ 40.0

สำหรับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มครูผู้สอน จำแนกตามระยะเวลาที่เป็นครูผู้สอน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ระยะเวลาที่ครูผู้สอนปฏิบัติการสอนมากที่สุด ได้แก่ระยะเวลา ไม่เกิน 5 ปี มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ระดับรองลงมา ได้แก่ระยะเวลา 6-10 ปี มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ระยะเวลา 11-15 ปี มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ระยะเวลา 16 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 และระดับวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 93.3 ระดับปริญญาโทน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7

สำหรับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่เป็น ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่นและระดับการศึกษา ด้านอายุแสดงว่าส่วนใหญ่ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น ที่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 ระดับรองลงมา ได้แก่ ที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระดับน้อย ได้แก่ ที่มีอายุระหว่าง อายุ 36-40 ปี มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ที่มีอายุระหว่าง อายุ 30-35 ปี มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ระดับปริญญาโทน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน พบว่า ด้านที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=4.25$)

สภาพการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองในการบริหารการศึกษาของครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.47$) และพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร แบ่งออกเป็น 4 ด้าน พบว่าด้านที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=4.35$)

สภาพการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองในการบริหารการศึกษาของศึกษาของผู้ปกครอง/ชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.23$) และพิจารณาเป็นรายด้าน สภาพการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองในการบริหารการศึกษาของ ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน พบว่าด้านที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}=3.73$)

วิเคราะห์สภาพปัญหา และอุปสรรค รวมทุกด้านของผู้บริหาร ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมสรุปทุกด้าน อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X} = 2.41$) เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และ

ข้อเสนอแนะ ด้านที่ต้องพัฒนาโดยรวม พบว่า ด้านจะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=2.56$)

วิเคราะห์สภาพปัญหา และอุปสรรค รวมทุกด้านของครูผู้สอน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมสรุปทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.47$) เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ด้านที่ต้องพัฒนาโดยรวมตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน พบว่า ด้านจะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}=2.56$)

วิเคราะห์สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะ รวมทุกด้านของผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมสรุปทุกด้าน ($\bar{X}=2.23$) เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะของด้านที่ต้องพัฒนา โดยรวม ตามความคิดเห็นของ ผู้ปกครอง/ชุมชนท้องถิ่น โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน พบว่า ด้านจะต้องปรับปรุงพัฒนาให้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งอยู่ในระดับ น้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=2.03$)

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการริเริ่มหรือการวางแผนของบุคคลเกี่ยวกับการเข้ามาดำเนิน งานต่างๆ ในลักษณะของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการร่วมกันอย่างชัดเจน โดยพลังของกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานนั้นๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย การมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ราตรี พูลพัฒน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาลสินธุ์ เขต 3 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาลสินธุ์ เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร งานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่างๆ มีนโยบายเร่งรัดคุณภาพ มีการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้สถานศึกษายังได้ให้ความสำคัญและความตระหนักต่อความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มะลิกามาศ เสี่ยงม ทำการศึกษาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไป ทั้ง 4 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยรูปแบบย่อย 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคลากร

รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารงานทั่วไปและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ แก้วพิพัฒน์ ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน และเพื่อศึกษาปัญหา แนวทาง และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป สรุปได้ดังนี้ควรให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนและมากขึ้น และควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์โรงเรียน เพื่อนำบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เจนลิง (Jenlink, อ้างถึงใน มะลิกามาศ เสียงมแก้ว) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคคลสำคัญที่มีความรู้ความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในประเทศแอฟริกาและสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการของโรงเรียนมีบทบาทสูงในการที่จะเข้าร่วมวางแผน กำหนดนโยบายและเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความร่วมมือ ร่วมใจของชุมชน กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศทางการศึกษา และสอดคล้องกับหลักธรรม ดังที่ รศ.ดร. สุภางค์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระกูล พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตร่วมกันในชุมชนและการอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน ได้จำแนกการพัฒนาคุณภาพชีวิตออกเป็น 3 ระดับ

1. พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นฐาน

1. สุขภาพดีมีพละทานามัย และมีปัจจัยเครื่องรักษาส่งเสริมสุขภาพ 2. พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ เช่น มีอาชีพ มีความประหยัดขยันและสุจริต 3. มีอาหารที่มีคุณค่า มีกินและกินเป็น 4. มีที่อยู่อาศัยและที่ทำงานที่เหมาะสม ไม่แออัด สะอาด สะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิต 5. มีครอบครัวซึ่งมีกำลังพอบำรุงเลี้ยงได้ อยู่กันด้วยความสุขทั้งอบอุ่น และร่มเย็น 6. อยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รับผิดชอบ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ ผูกมิตร 7. มีเวลาว่างเป็นของตนเอง และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพัฒนาการ

1. มีการศึกษา รู้เข้าใจเท่าทันเหตุการณ์ มีประสบการณ์ที่เป็นฐานของการดำเนินชีวิตและตัดสินใจอย่างฉลาด 2. มีวิจารณ์ญาณ พิจารณาเหตุปัจจัย รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาดำเนินด้วยปัญญา 3. มีจิตใจที่พัฒนา กอปรด้วยคุณธรรมและจริยธรรม เชื่อมั่นในการทำความดี 4. สุขภาพจิตดี มีเจตคติดีงาม มองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

3. พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับเอื้อโอกาส

1. มีความปลอดภัยทั้งกายใจ เช่น ปราศจากโจรผู้ร้าย ละออบายมุข 2. อยู่ในสังคมที่มีสวัสดิการและบริการดี ความเสมอภาค และไม่ตรีสังเคราะห์ 3. อยู่ในสังคมที่อำนวยความสะดวกในการทำงานที่ตนถนัด โอกาสในการเรียนรู้และเข้าถึงวิทยาการต่าง ๆ โอกาสในการมีส่วนร่วมในสังคมและในชุมชน 4. อยู่ในสังคมที่มีระเบียบมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายที่เป็นธรรมและเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตและสังคม 5. มีธรรมชาติแวดล้อมที่เกื้อกูล รื่นรมย์ สวยงาม มีน้ำ อากาศบริสุทธิ์ ไร้มลพิษ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสเชิญและแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา สร้างเครือข่ายผู้ปกครองร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน สร้างเครือข่ายครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปสอนในสถานศึกษาร่วมกับครูผู้สอน และควรมีการติดต่อสื่อสารกับชุมชน มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน และประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

1.2 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปจัดทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการศึกษา กระบวนการศึกษา กระบวนการบริหาร กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน/ท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สถานศึกษาได้ทราบ ผลกระทบ แนวทางการวางแผนเพื่อพัฒนาต่อการมีส่วนร่วมการบริหารและการมีส่วนร่วมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา กับคุณภาพของการจัดการศึกษา เพื่อที่จะได้ข้อมูลการค้นคว้าที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2 ควรศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ ศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทาง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรับผิดชอบการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546).

ทวีศักดิ์ แก้วพิพัฒน์. (2550). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2535). การพัฒนาจริยธรรม สังคมวิทยามานุษยวิทยา ฉบับฉลองครบรอบ 25 ปี. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

มะลิกามาต เสงี่ยมแก้ว. (2550). ความคิดเห็นของบุคคลสำคัญที่มีความรู้ความสามารถด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในประเทศอาฟริกาและสหรัฐอเมริกา.

- ราตรี พูลพัฒน์ .(2553). การมีส่วนร่วมของคณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ
บริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-
2559). กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ “ฉบับใช้งาน” พ.ศ. 2550-2554,
กรุงเทพมหานคร : สุตรไพศาล.
- สุภางค์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระกูล. (2541). การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและ
สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).